

RONDLEIDING

**STADS-
MUSEUM**
STAD HOEI

VOORMALIG KLOOSTER VAN DE MIJNBROEDERS

Rond 1230 installeerde een kleine gemeenschap franciscanen zich nabij de kerk Saint-Jacques-au-Tilleul. Enkele jaren later schonk een patriciër, Hubin de Saint-Martin, hen een stuk grond gelegen in de rue des Chevaliers (nu rue Vankeerberghen).

Er wordt een eerste klooster opgericht waarvan vandaag enkel de vestingen van de oorspronkelijke kerk die in de 14de, 16de en 17de eeuw werd gewijzigd, overblijven.

Het is tevens in de 16de eeuw dat de religieuzen beslissen de kloostergebouwen te herbouwen ; de gedateerde ankers (1664, 1669, 1687) zichtbaar op drie van de vier kloostergalerijen getuigen hiervan. Het heiligdom wordt binnenin opnieuw gedecoreerd en in 1658 wordt een barokken portaal opgetrokken.

Tijdens de Franse Revolutie verlaten de monniken de site. Vanaf 1837 vestigt de gendarmerie zich in een deel van het gebouw. De stad Hoei wordt eigenaar van de volledige site in 1872.

Van 1923 tot 1925 wordt het gebouw gedeeltelijk geres-taureerd (zie noordelijke kloostergalerij met datum 1923). Vervolgens wordt de site nog gebruikt als, zonder hierbij rekening te houden met de chronologische volgorde, vrede-gerecht, school, opslagplaats voor het rijksarchief van Hoei, Stadsmuseum, Dienst voor aanplantingen van de stad Hoei...

musée communal

Musées de Huy

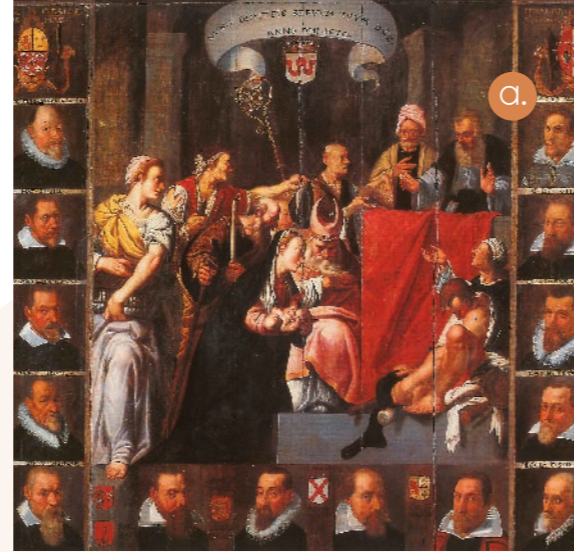
ZAAL BEAU DIEU

Doorheen de gevarieerde werken zoals schilderijen, beeldhouwwerken, glasmaam-partijen, stempels, munten en meubilair schetst deze zaal een beeld van het po-litieke, sociale en religieuze leven in Hoei onder het Ancien Régime. Deze zaal illus-treert de " charte de franchise ", een vrijs-telling van belastingen die de Hoeienaars in 1066 ontvingen van prins-bisschop Dietwin in ruil voor een financiële gifte bestemd voor de bouw van romaanse kapittelkerk Onze-Lieve-Vrouw. De tekst van dit insigne dat na de slag d'Othée (1408) verdween, is bewaard dankzij ver-schillende kopieën die zich aanvullen, en een duidelijke versie weergeven van de inhoud van deze charte.

- De Voorstelling in de Tempel
- Hoofd van Sint-Johannes Nepomucenus
- De kinderen van Sint-Niklaas (mirakel van de zouterij)
- Christus genaamd van Marie-Antoinette
- Sint-Rochus
- Beau Dieu van Hoei of Beau Christ

a. DE VOORSTELLING IN DE TEMPEL

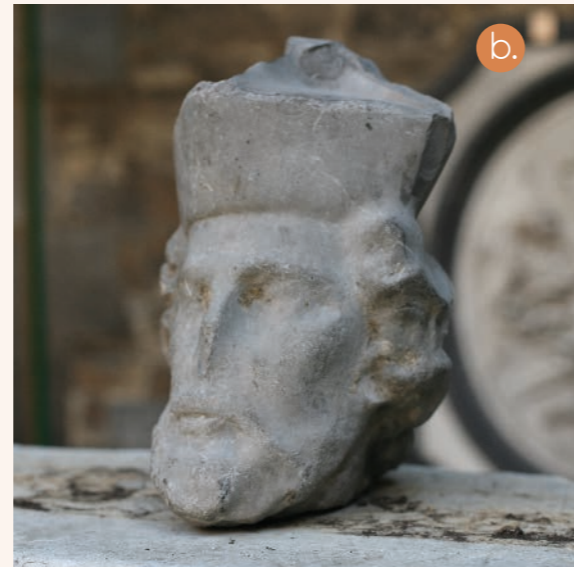
Dit schilderij op hout, uitgevoerd in 1620 door de Luikse schilder François Bidelot (Luik, rond 1585-?, na 1640), is een eerbetoon aan zij die instonden voor het beheer van de liefdadigheidsinstellingen van Hoei en toont de Maagd die het kind Jezus voorstelt aan de ouwerik Siméon, die deze erkent als de Messias. In de linker- en rechterbovenhoek bevinden zich de wapenschilden van de twee toenmalige burgemeesters van Hoei, Jacques de Préalles en Jean de Hoyoul; eronder bevinden zich de portretten van de Onze Hommes, dit zijn de vertegenwoordigers van de elf ambachten van Hoei, samen met hun persoonlijk wapenschild en dat van hun ambachtelijke vereniging. De vertegenwoordiger van de wijnbouwers is de tweede van links, onderaan het schilderij; rechts ervan bevindt zich de meester, de griffier en de dienaar van het Grote Hospitaal, een liefdadigheidsinstelling opgericht in de 13de eeuw. Het blazoen van Jean de Groesbeeck, toenmalig gouverneur van de stad en het kasteel, bevindt zich onder de spreukband.

François Bidelot (Luik, rond 1585-?, na 1640),
« De Voorstelling in de Tempel », 1620.

b. HOOFD VAN SINT-JOHANNES NEPOMUCENUS

Dit hoofd dat dateert uit de 18de eeuw zou afkomstig zijn van een heiligenbeeld dat zich vroeger op de oude Pontia bevond. Op bevel van de Boheemse koning Wenceslas IV (die regeerde van 1363-1419) zou Johannes Nepomucenus met voeten en polsen samengebonden van een brug over de Vltava, een rivier die onder meer door de stad Praag stroomt, worden gegooid. Doordat hij in het water werd gegooid wordt hij de beschermheilige van de schippers en bruggen, deze beelden worden vaak aan deze laatste gelinkt.

c. DE KINDEREN VAN SINT-NIKLAAS (MIRAKEL VAN DE ZOUTERIJ)

Dit eiken beeld stelt drie kleine kinderen voor die werden herrezen door Sint-Niklaas toen deze de zouterij verliet waar een slager (of een herbergier) hen had ondergedompeld nadat hij hen had gedood en in stukken had versneden. De vlakke achterzijde van het kunstwerk lijkt erop te wijzen dat het werk werd opgehangen en hoogstwaarschijnlijk deel uitmaakte van een groter kunstwerk of retabel. Jean Hans (Luik, 1668-?, 1742), opgevoed door Jean Del Cour, is mogelijk de auteur van dit werk.

d. CHRISTUS GENAAMD VAN MARIE-ANTOINETTE

Dit elegante ivoren beeldhouwwerk dat uit de 18de eeuw dateert en hoogstwaarschijnlijk van Franse origine, is vastgemaakt op een ebbenhouten kruis en prijkt in een fijne bewerkte glazen stolp; het was vroeger een decoratiestuk uit een kamer (deze van koningin Marie-Antoinette, deze van de koning Louis XVI?) in het kasteel van Versailles. In de jaren 1790 zou de auteur Arnold Michel Adrien (of Andrien; Luik, 1756-Hoei, 1814), zangmeester van de bovengenoemde koningin, het als aandenken hebben meegenomen en geschonken hebben aan zijn neef Sacré Bastin, voormalig burgemeester van Hoei. Vervolgens kwam het kunstwerk in handen van Charles Godin die het schonk aan de stadshospice (voorloper van het OCMW), die het dan op haar beurt schonk aan het Stadsmuseum.

e. SINT-ROCHUS

Volgens de legende ziet Rochus het licht in de 14de eeuw in Montpellier. Als man van rijke afkomst schenkt hij zijn bezit aan de armen en onderneemt hij een bedevaart naar Rome. De Eeuwige Stad was getroffen door de pestepidemie die toen in Europa woedde en hij beslist de pestslachtoffers te helpen alvorens terug te keren naar zijn vaderland. Op zijn terugweg wordt hij op zijn beurt getroffen door de ziekte (een deel van zijn gewaad wijst op een soort wonde die geïnfecteerd blijkt te zijn) en schuilt hij in een bos om anderen niet te besmetten. Gevoed door een hond die hem dagelijks eten bracht en verzorgd door een engel genas hij en zette hij zijn tocht verder. Wat zijn laatste dagen betreft bestaan er twee versies. Een versie vertelt dat hij als gevangene sterft nabij Angera (Lombardië) waar hij als spion werd opgepakt. Volgens een andere versie sterft hij in Montpellier, zijn geboortestad, waar hij opnieuw was aangekomen.

De Sint-Jacobsschelpen boven het kleidingsstuk van de heilige zijn geen verwijzing naar het bedevaartsoord Sint-Jacob van Compostella, maar duiden op de kwaliteit van zijn bedevaart.

Beeld van de beeldhouwer Cornelis Vander Veken (1666-1740), afkomstig uit Mechelen.

f. BEAU DIEU VAN HOEI OF BEAU CHRIST

Deze benaming is sinds enkele decennia toe te schrijven aan de graaf Joseph de Borchgrave d'Altena. Het duidt op een meesterwerk in de houtsnijkunst uit de 13de eeuw. Dit Christusbeeld op een kruis, gemaakt door een anonieme kunstenaar uit de Maasvallei, is bijzonder realistisch zoals op te merken valt uit de flexie en de uitstekende heupen op het lichaam, de op elkaar genagelde voeten, de spanning in de borstkas en de armspieren, de gapende wonde onder de rechterborst, enz. De afkomst van dit meesterwerk is tot op vandaag niet helemaal duidelijk (tuinen van het voormalig hospitaal Mottet, kapittelkerk Onze-Lieve-Vrouw...?).

- Sint-Michiel die de demon neersteekt
- Bord met de meestersleutels van de stad Hoei
- Loodjes van het goudsmedenambacht
- Baardschotel in faïence uit Hoei
- Tinnen kardinaalschotel met de Passiewerktuigen
- Bord in faïence van Andenne met de eerste Belgische vlag

ZAAL VAN DE KUNST- AMBACHTEN

Deze zaal, die hoofdzakelijk gericht is op de voormalige kunstambachten van de stad Hoei (tin, faïence, horlogerie, zilverwerk...), toont eveneens faïences uit Luik, Namen, Boch, Luxemburg, Vaudrevange (vandaag in Duits Saarland) alsook tin uit Namen en Luik. Vroeger kenden de tinnen pottenmakers (een naam die werd gegeven aan ambachtslieden die legering maakten van tin samen met – naargelang de periode en de regio – lood, koper, zink, antimoon..., en dit aangezien zuiver tin niet kan worden bewerkt) uit onze stad grote faam. Het tin uit Hoei kent veelal drie keurtekens : dat van de stad (kasteel met drie torens met elk een vlag), dat van de meester (blauw paard of vaak ook met een roze kroon) en dat van de fijnheid die de legering kenmerkt. De tinnen pottenbakkers stamden af van het ambacht van de marskramers, een heterogene vereniging met nogal uiteenlopende ambachten.

a. SINT-MICHEL DIE DE DEMOON NEERSTEEKT

Dit grote eiken beeld, dat dateert uit het begin van de 18de eeuw en zich bevond in een kamer op de eerste etage van het stadhuis, was gelinkt aan het ambacht van de marskramers met Sint-Michiel als patroonheilige. Als hoofd van de hemelse legers wordt de aartsengel voorgesteld terwijl deze de demon neersteekt waar bij het hoofd van de demon wordt verpletterd onder de linkervoet van de heilige.

a.

6

b.

b. BORD MET DE MEESTERSLEUTELS VAN DE STAD HOEI

Deze zilveren meestersleutels die de stedelijke autoriteit symboliseren worden gebruikt bij het uitvoeren van bepaalde gerechtelijke procedures ; ze worden eveneens overhandigd aan belangrijke gasten tijdens de " Joyeuses Entrées " en aan de militaire leiders als teken van onderdanigheid. Deze sleutels die dateren uit 1699 (het jaar is gegraveerd op elke sleutel), zijn afkomstig van de smid Simon van Leemputte (geboren in 1661) woonachtig in Hoei, maar wiens naam doet vermoeden dat hij niet uit Hoei afkomstig was. Hij was gehuwd met een dochter van Jean Delloye die tot drie maal toe tot burgemeester van de stad werd uitgeroepen : hij stierf in 1748. De schotel waarop de sleutels werden vastgemaakt stamt uit een latere periode (1743) en is het resultaat van het werk van Jean-François Dupont (1691-1760), een Luikse smid die naar het schijnt uit Hoei afkomstig was.

c.

c. LOODJES VAN HET GOUDSMEDENAMBACHT

Deze loodjes in gietbrons tonen onder meer het keurteken van Beieren en passen – net als Russische poppen – in elkaar. Op de doos, uitgerust met een deksel met een handvat voor het transport, staat een opschrift gegraveerd met als melding dat deze reeks toebehoort tot " AU MESTIER DES SR FEBVRES DE HUI " ; het jaartal 1643 staat bij dit opschrift. De metaalbewerking is een ambacht met een dominante positie binnen de ambachtshierarchie. Deze activiteiten vonden vooral plaats in de rue des Fouarges – Waalse benaming voor smid – en de nabije omgeving.

d.

d. BAARDSCHOTEL IN FAÏENCE UIT HOEI

Het decor is geïnspireerd op een werk dat de kunstenaar uit Spa Remacle Leloup (1694-1746) tussen 1738 en 1744 heeft gemaakt voor het kunstwerk " Les Délices du País de Liège " van de Fransman Pierre-Lambert de Saumery (1690-1767) en toont het kasteel van Tihange ; de schilder Martin Téhy, geboren in Hoei in 1787, heeft dit werk gedateerd en gesigneerd. De zijdelingse inkeping maakt het mogelijk om de schotel tijdens het scheren onder de kin te plaatsen. Afkomstig uit het werkhuis L'Homme et Ledoux dat actief was van 1823 tot 1827.

e. TINNEN KARDINAALSCHOTEL MET DE PASSIEWERKTUIGEN

Deze schotel dankt zijn naam aan de vorm die de hoed van deze prelaat oproept. Het gegraveerde decor toont enkele passiewerktuigen van Christus (kruis, kolom, zweep, hamer, nagels, ladder, in azijn gedrenkte spons aan het einde van een stok, tang...).

Werk van de tinnen pottenmaker Gilles II de Tongres, meester in 1698.

f. BORD IN FAÏENCE VAN ANDENNE MET DE EERSTE BELGISCHE VLAG

Op de eerste vlag van ons land prijken de drie kleuren, die afkomstig zijn van het blazoen van het voormalig Hertogdom Brabant, horizontaal (van boven naar onder : rood, geel en zwart). In september 1830 neemt de tijdelijke regering de vlag over en het jaar erop krijgt de vlag haar actuele uitzicht (verticale stroken en de zwarte kleur aan de zijde van de vlagstok).

e.

f.

7

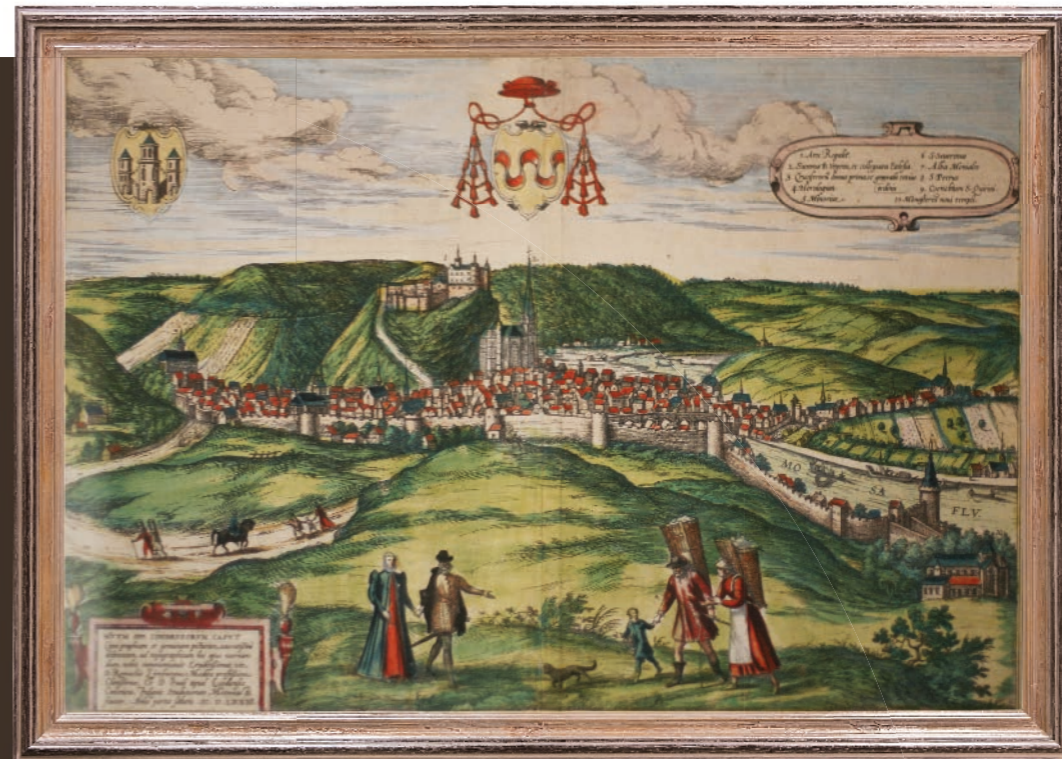
ZAAL ICONOGRAFIE

Het pittoreske karakter van de stad Hoi inspireerde door de eeuwen heen heel wat kunstenaars ; deze ruimte toont een selectie kunstwerken.

a. HOEI

Onderaan links op de afbeelding staat onder meer de vermelding van de naam van de afgebeelde stad alsook het jaartal MDLXXVIII (1574). De belangrijkste monumenten zijn duidelijk zichtbaar (kasteel, kapittelkerk, vestingmuur met torens, kerken...). In de rechterbenedenhoek is de abdij van Neufmoustier zichtbaar. Op de zuidgerichte heuvels (links van het kasteel) kan men tal van wijnstokken onderscheiden. Op de voorgrond dragen een man en een vrouw, vergezeld van een kind en een hond, op hun gevlochten rugmanden hoogstwaarschijnlijk gevuld met handelswaren. In de zaal gewijd aan de lokale wijnbouw staat een gelijkaardige mand die wordt gebruikt voor het transport van druiven tijdens de oogst. Deze afgedrukte afbeelding maakt deel uit van het kunstwerk "Civitates orbis terrarum" ("Wereldsteden"), een geheel van planken met vogelperspectieven en plannen van verschillende steden ; dit resultaat van de samenwerking tussen de geestelijke, geograaf en kartograaf Georg Braun (Keulen, 1541-Keulen, 1622) en de graveerder Franz Hogenberg (Mechelen, 1535-Keulen, 1590) werd gepubliceerd van 1572 tot 1617.

- Hoi
- Zicht over Hoi
- De kapittelkerk en de oude brug van Hoi

a.

Georg Braun (Keulen, 1541-Keulen, 1622) en Franz Hogenberg (Mechelen, 1535-Keulen, 1590), « Hoi », 1574.

b. ZICHT OVER HOEI

Dit schilderij dat dateert uit de jaren 1660 en te danken is aan de schilder en tekenaar Gillis Neyts (Overijse, rond 1618, of Gent, rond 1623-Antwerpen, 1687), is van groot belang voor de studie van de topografie van Hoi. Vanaf de linkeroever herkent men het grote en de kleinere eilanden, die in de 19de eeuw aan de rechteroever werden toegevoegd, alsook de uitgestrekte landbouwvelden van Tihange. De vesting die de stad, de Sint-Janstoren, de kerken van het klooster des Croisiers en van de abdij van Neufmoustier, de kapel van La Sarte, de pijl van Saint-Mengold, de kapittelkerk, het kasteel en de brug zijn herkenbaar. Op de voorgrond verschijnen elegant geklede mannen en vrouwen.

b.

Gillis Neyts (Overijse, rond 1618, of Gent, rond 1623-Antwerpen, 1687), « Zicht over Hoi », jaren 1660.

c. DE KAPITTELKERK EN DE OUDE BRUG VAN HOEI

Dit kunstwerk van Paul Delvaux (Antheit, 1897-Veurne, 1994) op basis van waterverf en Chinese inkt en onderaan rechts gesigneerd en gedateerd (oktober 1933), toont ons de trilogie die Hoi zo herkenbaar maakt ; de kapittelkerk Onze-Lieve-Vrouw, de brug en het fort. In het begin van de jaren 30 maakt de kunstenaar veel meer schilderijen van zijn geboortestreek. Zijn surrealistische werken met terugkomende thema's (treinen, stations, skeletten, naakte damesportretten...) verschijnen later.

c.

Paul Delvaux (Antheit, 1897-Veurne, 1994), « De kapittelkerk en de oude brug van Hoi », 1933.

- Gepolijst hakmes in silex
- Bronzen scheermes
- Fragment van kolomzuil met schubmotief
- Riemgesp in rotskristal met zilveren haak
- Ijsschaatsen uit beenderen

ZAAL ARCHEOLOGIE

De ondergrond van Hoei hield heel wat artefacta verborgen. De ontdekkingen aan het begin van de 21ste eeuw door archeologen van het Waalse gewest op de site " Aux Ruelles " (linkeroever) staan er naast oudere vondsten zoals het opmerkelijke geheel afkomstig uit de Merovingische begraafplaats van Saint-Victor (5de-7de eeuw).

a. GEPOLIJST HAKMES IN SILEX

In het neolithicum (op de huidige Belgische bodem, van ong. 5300 tot 2200 voor Christus), komt het hakmes steeds vaker voor. De bevolking begon zich te vestigen en start met het kappen van bossen om zo land te winnen voor de oogst en het kweken van dieren. Dit instrument deed ook dienst voor timmer- en houtsnijwerken. Het mes krijgt vorm, wordt gehouden en vervolgens gepolijst door het te wrijven op gres, silicium, of graniet ; daarna wordt het vastgemaakt aan een houten steel.

b. BRONZEN SCHEERMES

Dit scheermes, ontdekt op de Picardberg (heuvel waar vandaag de dag het fort zich bevindt) en, gezien de vergelijking met een identiek instrument dat dateert uit de tweede helft van de 11de eeuw voor Christus en afkomstig uit graf 3 van de site van Vidy (wijk in Lausanne, Zwitserland), wordt toegeschreven aan het einde van het 2de millennium voor ons tijdperk (einde bronstijd). Uitgevoerd in brons (legering van koper en tin) met een elegante steel.

c. FRAGMENT VAN KOLOMZUIL MET SCHUBMOTIEF

Dit artefact werd gevonden bij graafwerken in de buurt van het Saint-Séverinplein (rue de l'Image) ; het is hoogstwaarschijnlijk afkomstig van een type monument dat vrij verspreid was in het noorden van Gallië in de Gallo-Romeinse periode : de kolom met bovenop het beeld van een ruiter (vaak Jupiter) die de Anguiped (fantastisch creatuur waarvan de onderste ledematen eindigen in een slangenstaart) neersteekt. De Gallo-Romeinen zagen in deze voorstelling de overwinning van het goede op het kwade, van het licht op de duisternis.

d. RIEMGESP IN ROTSKRISTAL MET ZILVEREN HAAK

Gevonden in 1985 in het graf 139 van de Merovingische necropolis van Saint-Victor (5de-7de eeuw). Deze gesp behoorde waarschijnlijk toe aan een belangrijk persoon. De ontdekking ervan kan als uitzonderlijk worden aanzien want er werden maar weinig gelijkaardige objecten ontdekt. Het rotskristal komt in onze streken niet voor (net als granaat, een kostbaar materiaal voor Merovingische edelsmeden). De opgraving van een dergelijk stuk wijst op het bestaan van ruilhandel met verre streken zoals onder meer het alpenmassief. Voor het bewerken van het mineraal was gespecialiseerde handenarbeid vereist.

e. IJSSCHAATSEN UIT BEENDEREN

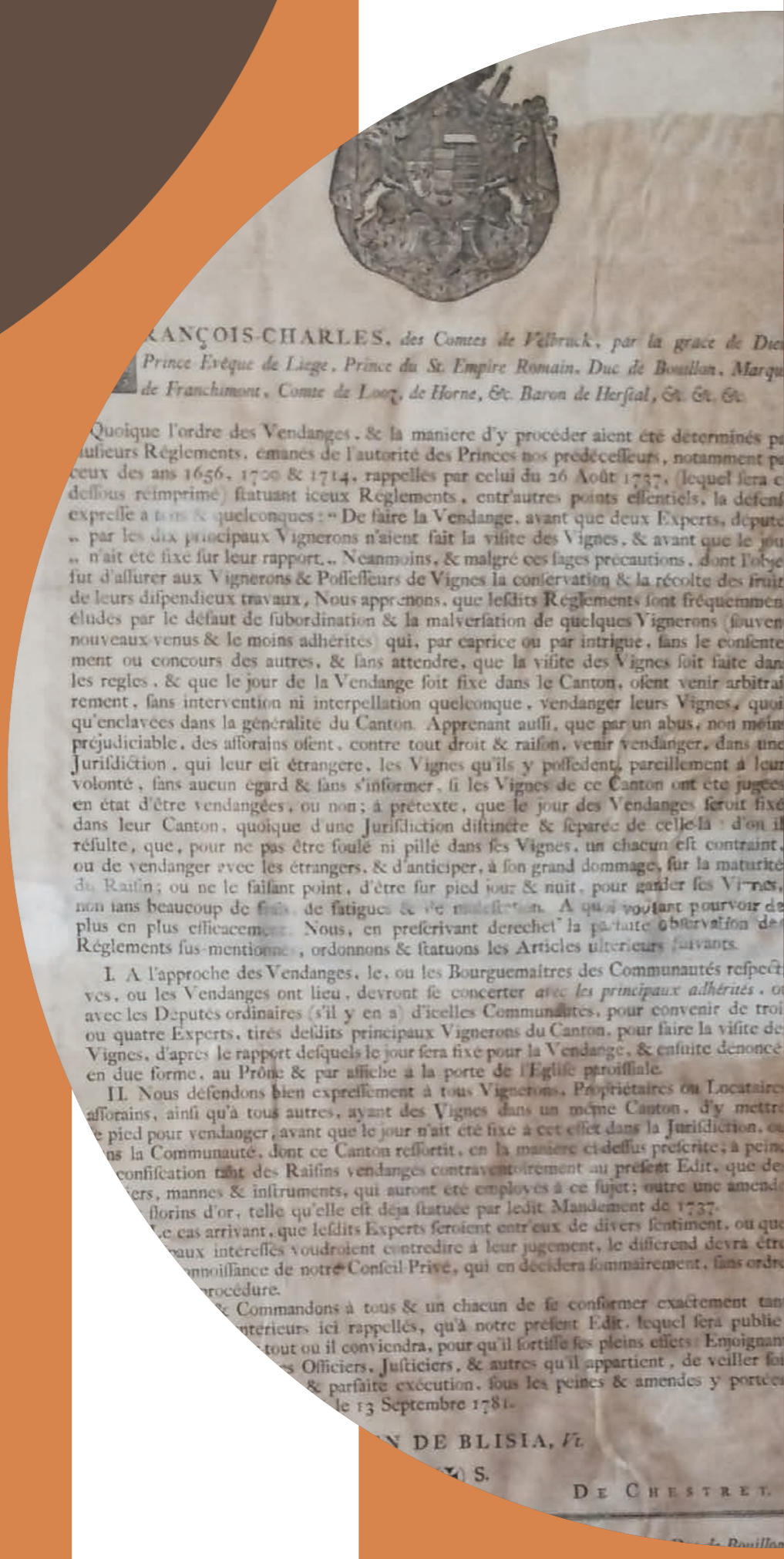
Deze middeleeuwse ijsschaatsen gemaakt uit dierenbeenderen zijn afkomstig uit de wijk waar voorheen zich het Grote Hospitaal bevond. De geboren gaten dienden waarschijnlijk om de schaatsen met lederen linten aan de schoenen vast te maken.

- Grote druifpers met schroef
- De grote Sint-Lundi
- Bedrukte kast

ZAAL WIJNBOUW

Er wordt aangenomen dat de eerste wijnranken in Hoei in de romaanse periode werden geplant ; de oudste geschreven elementen die wijzen op de aanwezigheid van wijnranken lijken terug te gaan tot het begin van de 9de eeuw (1ste helft van de 7de eeuw voor Amay). Onder de elf ambachten van voorheen waren de wijnbouwers verbonden met de landbouwers, de telers. Hun patroon was Sint-Vincent en hun parochie Sint-Pieter. Onder het Ancien Régime vervelkomde Hoei tal van religieuze gemeenschappen waarvan de meeste beschikten over wijngaarden die al snel tot een wijnkelder leidden. Deze werd mits betaling ter beschikking gesteld. Aan het einde van de 17de eeuw lijken de vele aanvallen tegen de stad door de troepen van Louis XIV geen echte negatieve invloed te hebben gehad op de wijneconomie van Hoei ; de wijnbouw was overigens niet de hoofdactiviteit : de wijnproductie en het verbruik ervan kende slechts een lichte daling. De wijn van Hoei werd, mogelijks in de 19de eeuw, gedoopt met de naam " briolet " ; meerdere getuigenissen wijzen op de matige kwaliteit van het brouwsel toendertijd. De twee wereldoorlogen betekenden het einde voor de wijn uit Hoei die sedert de tweede helft van de vorige eeuw steeds minder geliefd was ; Édouard Nokin, laatste professionele wijnbouwer, stopt zijn activiteit in 1946. Charles Legot, een gepassioneerd liefhebber, plant in 1963 opnieuw een wijnrank op de heuvels beneden aan de chaussée de Waremme en het domein Bois-Marie vierde vier jaar later haar eerste fles. Daarna volgden meerdere wijnliefhebbers het voorbeeld en zo kende de wijnbouw in Hoei opnieuw succes.

FRANÇOIS-CHARLES, des Comtes de Velbruck, par la grace de Dieu Prince Evêque de Liège, Prince du St. Empire Romain, Duc de Bouillon, Marquis de Franchimont, Comte de Looz, de Horne, &c. Baron de Herfial, &c. &c.

Quoique l'ordre des Vendanges, & la maniere d'y procéder aient été déterminés par plusieurs Règlements, émanés de l'autorité des Princes nos prédécesseurs, notamment par ceux des ans 1656, 1700 & 1714, rappelés par celui du 26 Août 1737, (lequel sera ci-dessous réimprimé) statuant iceux Règlements, entr'autres points essentiels, la défiance expresse à tous & quelconques : " De faire la Vendange, avant que deux Experts, députés par les dix principaux Vignerons n'aient fait la visite des Vignes, & avant que le jour n'ait été fixé sur leur rapport, ". Néanmoins, & malgré ces sages précautions, dont l'objet fut d'assurer aux Vignerons & Possesseurs de Vignes la conservation & la récolte des fruits de leurs dispendieux travaux, Nous apprenons, que lesdits Règlements sont fréquemment éludés par le défaut de subordination & la malversation de quelques Vignerons (souvent nouveaux-venus & le moins adhérents) qui, par caprice ou par intrigue, sans le consentement ou concours des autres, & sans attendre, que la visite des Vignes soit faite dans les règles, & que le jour de la Vendange soit fixé dans le Canton, osent venir arbitrairement, sans intervention ni interpellation quelconque, vendanger leurs Vignes, quoi qu'enclavées dans la généralité du Canton. Apprenant aussi, que par un abus, non moins préjudiciable, des afforains osent, contre tout droit & raison, venir vendanger, dans une Jurisdiction, qui leur est étrangère, les Vignes qu'ils y possèdent, pareillement à leur volonté, sans aucun égard & sans s'informer, si les Vignes de ce Canton ont été jugées en état d'être vendangées, ou non ; à prétexte, que le jour des Vendanges seroit fixé dans leur Canton, quoique d'une Jurisdiction distincte & séparée de celle-là d'où il résulte, que, pour ne pas être foulé ni pillé dans les Vignes, un chacun est contraint, ou de vendanger avec les étrangers, & d'anticiper, à son grand dommage, sur la maturité de Raisin; ou ne le faisant point, d'être sur pied jour & nuit, pour garder les Vignes, non sans beaucoup de frais, de fatigues & de malice. A quoi voulant pourvoir de plus en plus efficacement, Nous, en prescrivant derechef la parfaite observation des Règlements sus-mentionnés, ordonnons & statuons les Articles ultérieurs suivants.

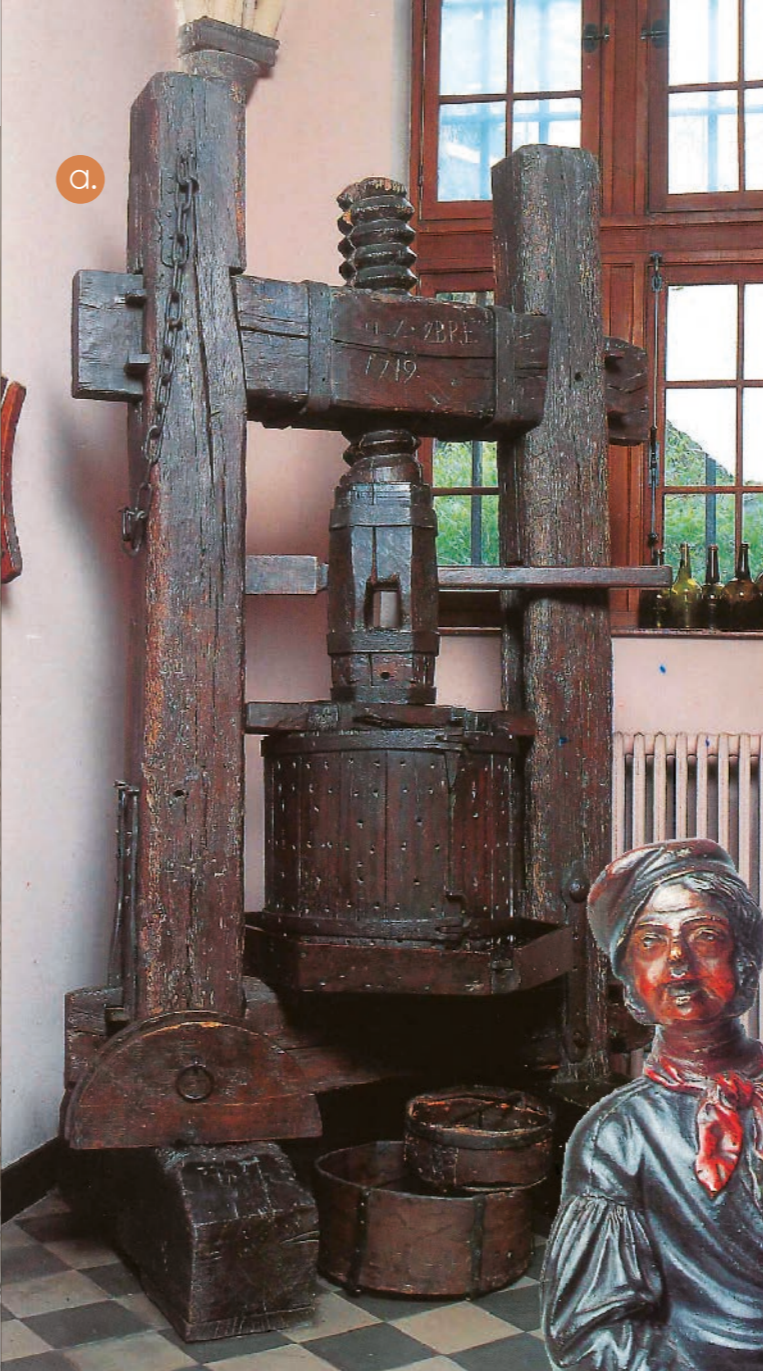
I. A l'approche des Vendanges, le, ou les Bourguemaîtres des Communautés respectives, ou les Vendanges on lieu, devront se concerter avec les principaux adhérents, ou avec les Députés ordinaires (s'il y en a) d'icelles Communautés, pour convoier de trois ou quatre Experts, tirés d'icelles principaux Vignerons du Canton, pour faire la visite des Vignes, d'après le rapport desquels le jour sera fixé pour la Vendange, & ensuite dénoncé en due forme, au Prône & par affiche à la porte de l'Eglise paroissiale.

II. Nous défendons bien expressément à tous Vignerons, Propriétaires ou Locataires afforains, ainsi qu'à tous autres, ayant des Vignes dans un même Canton, d'y mettre le pied pour vendanger, avant que le jour n'ait été fixé à cet effet dans la Jurisdiction, ou dans la Communauté, dont ce Canton ressortit, en la maniere ci-dessus prescrite; à peine de confiscation tant des Raisins vendanges contraventionnellement au présent Edit, que de cinquante mannes & instruments, qui auront été employés à ce sujet; outre une amende de cinquante florins d'or, telle qu'elle est déjà statuée par ledit Mandement de 1737.

En cas arrivant, que lesdits Experts seroient entr'eux de divers sentiment, ou que plusieurs intéressés voudroient contredire à leur jugement, le différend devra être porté au Conseil-Privé de notre Conseil-Privé, qui en décidera sommairement, sans autres procédures.

Commandons à tous & un chacun de se conformer exactement tant aux articles ci-dessus rappelés, qu'à notre présent Edit, lequel sera publié & affiché tout où il conviendra, pour qu'il produise ses pleins effets: Enjoignant aux Officiers, Justiciers, & autres qu'il appartient, de veiller à la parfaite exécution, sous les peines & amendes y portées, & de faire publier le 13 Septembre 1781.

DE BLISIA, J. DE CHESTRET.

a. GROTE DRUIFPERS MET SCHROEF

De datum 27 7bre (september) 1719 gegraveerd op de dwarsbalk bovenaan wijst op de ingebruikname van deze eiken druifpers ; een van de oudste uit de streek en ruimere omgeving. De pers werd in gebruik genomen tot in 1904. De schroef wordt aangedreven door een houten balk, " étiquet " genaamd.

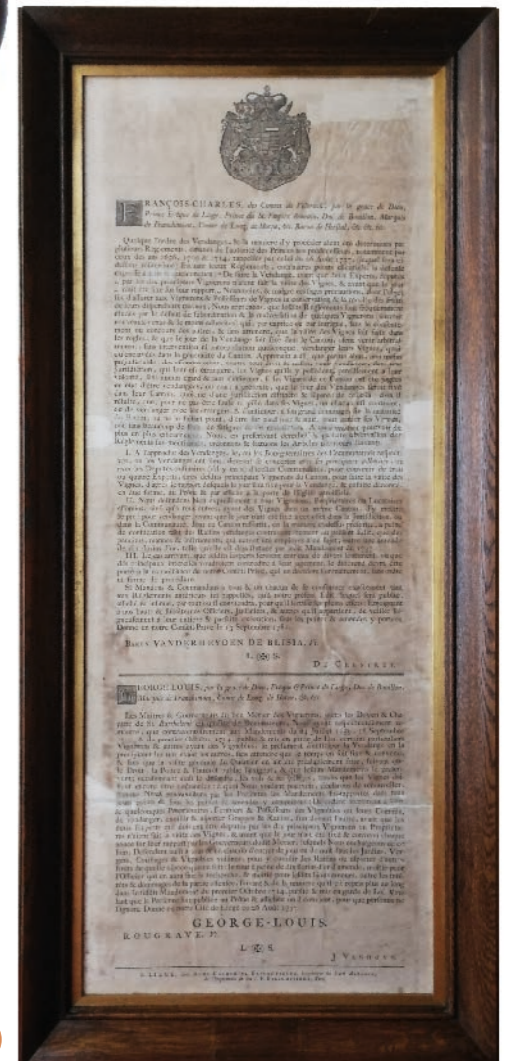
b. DE GROTE SINT-LUNDI

Dit kunstwerk in geschilderd gips is onderaangesigeneerd " Geedts " zonder vermelding om welk familielid het precies gaat. Guillaume-Auguste Geedts, geboren in Leuven in 1802, verhuist in 1835 naar Hoei ; als schilder en beeldhouwer maakt hij tal van beeldhouwwerken, vazen en objecten in gips of gebakken aarde. Ook zijn drie zonen Auguste, Hippolyte en Paul beoefenen de schilder- en beeldhouwkunst ; zo maken ze beelden van de beeltenissen van Sint-Barbara, Sint-Elooi, Notre-Dame de la Sarte alsook engelen voor de kerken en decoratieve objecten voor interieurs. Hier beeldden de Geedts de grote Sint-Lundi uit via de voorstelling van een verslagen wijnbouwer die Heilige Maandag, een dag waarop de talrijke werknemers vaak en vrijwillig niet in dienst werkten, vierde. Ook al gaat het ontstaan van deze traditie terug tot de middeleeuwen, het is vooral in de 19de eeuw waarin de industrie een sterke opmars kent, dat Heilige Maandag wordt gevierd ; de tegenkating die ontstaat vanuit de religieuze en economische autoriteiten maakt een einde aan dit eeuwenoude gebruik.

c. BEDRUKTE KAST

Op deze kast daterend van 13 september 1781 staat een tekst van François-Charles de Velbruck, prins-bisschop van Luik van 1772 tot 1784, met de organisatie van de oogstdata ; het verwijst naar een uitgave van Georges-Louis de Berghes – die regeerde van 1724 tot 1743 – van 26 augustus 1737 (hernomen in het onderste deel van het document) die over hetzelfde onderwerp handelt.

- Verwarmpan voor strijkijzers
- Een walsenrij, fabriek in Régissa
- Michaux-vélocipède
- Portret van Alexis Godin
- Kentekenplaat van een voertuig
- Brandweermemmer
- Leeuwerikspiegel
- Bord met de afbeelding van een schoen

ZAAL

DAGELIJKS LEVEN EN INDUSTRIE

Deze zaal toont verschillende objecten die getuigen van de lokale industriële activiteit (hoofdzakelijk de metaalsector) en andere onderwerpen uit dagelijks leven van vroeger (jacht, verlichting, volksgeneeskunde, het loten van de militaire dienstplicht, modeaccessoires en ornamenten, rookwaren...).

De uitzonderlijke beweegkracht geleverd door het turbulente water van Hoyoux en de kwaliteit ervan verklaren de vele molens die langs deze zijrivier van de Maas werden gebouwd. Deze molens waarvan het gebruik uiteenliep, drijven o.a. de balgen aan die noodzakelijk zijn voor de metaalindustrie, houten hamers vermorzelen het pulp afkomstig van vodden voor het maken van papier, vijzels maken het sterk, soepel en zacht.

In de tweede helft van de 19de eeuw zijn Nestor Martin en Nicolas Porta actief als smid ; zo vervaardigen ze onder meer pannen, grafkruisen, strijkijzers, kookplaten, kapstokken, parapluhouders, koffiemolens, enz.

a.

a. VERWARMPAN VOOR STRIJKIJZERS

Op en tegen deze pan in gietijzer, in het Frans ook wel " repasseuse " genoemd, werden strijkijzers geplaatst zodat deze de gewenste temperatuur zouden bereiken.

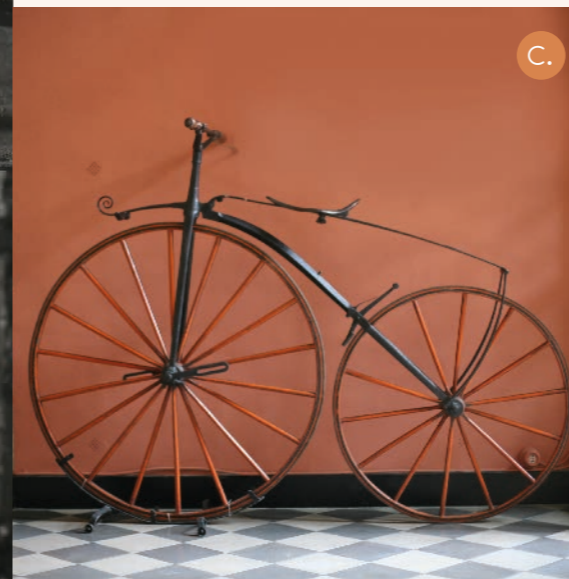
b. EEN WALSERIJ, FABRIEK IN RÉGISSA

Dit aquarel, uitgevoerd door de Belgische schilder en beeldhouwer Constantin Meunier (Etterbeek, 1831-Elsene, 1905) rond het jaar 1879, toont enkele werknemers aan het werk in de walsenrij van Régissa (vandaag de dag de gemeente Marchin) ; bedwelmende hitte, ongezonde leefomstandigheden, duisternis bepaalden er de leefomstandigheden van deze werkkrachten.

b.

Constantin Meunier (Etterbeek, 1831-Ixelles, 1905), « Een walsenrij, fabriek in Régissa », rond het jaar 1879.

c.

c. MICHAUX-VÉLOCIPÈDE

Deze velocipède dateert van 1860-1870 en dankt zijn naam aan Pierre Michaux (Bar-le-Duc, 1813-Bicêtre, 1883) en zijn zoon Ernest (Saint-Brieuc, 1842-Parijs, 1882) die hoestwaarschijnlijk in 1861 de pedaal fiets bedacht. De wielen van dit tentoongestelde model hebben houten spaken en dichtgespijkerde velgen. Op het achterwiel zat een remblokje dat werd geactiveerd met een kabel (nu verdwenen) die rondom het stuur was gewikkeld. Deze fiets wordt ook wel " michaudine " genoemd, een naam die verwijst naar de uitvinders ervan.

15

d.

Jean-Mathieu Nisen (Ster, 1819-Luik, 1885), « Portret van Alexis Godin », 1859.

d. PORTRET VAN ALEXIS GODIN

Olieverf op doek, gemaakt in 1859 door Jean-Mathieu Nisen (Ster, 1819-Luik, 1885) van Alexis Godin (1796-1866) met bakkebaarden, lid van een bekende papierfamilie uit Hoei. Samen met zijn echtgenote Eugénie, met als meisjesnaam Parnajon (1798-1861), steunde hij tal van filantropische projecten (belangrijke sommen geld voor de bijstand van ongeneeslijke ouderen, wezen en in de steek gelaten kinderen).

e.

**e. KENTEKENPLAAT
VAN EEN VOERTUIG**

In 1897 veranderde de naam van de familie Vandenkieboom, fabrikant van huishoudwaren in gestampt ijzer en al dan niet vertind naar "Vandenkieboom & Zoon". Hun werkhuis bevond zich in de rue des Jardins. Hun aanbod werd uitgebreid met geglazuurde en gegalvaniseerde producten.

De tentoongestelde kentekenplaat in ijzer en bedekt met blauw glazuur toont aan de voorzijde volgende informatie : de provincie waar het voertuig werd ingeschreven (Luik), het jaartal en het kentekennummer. Op de achterzijde staat de melding "VANDENKIEBOOM HUY".

**f. BRAND-
WEEREMMER**

Deze emmer, die dateert van 1785 en vervaardigd is uit gekookt leer (werkwijze die de dierenhuid verhardt), behoorde toe tot de brandweer van de stad Luik. Op de emmer staat het perroen van de stad alsook de wapenschilden van de twee toenmalige burgemeesters, met name Charles-François de Le Duc et de Sougné en Henri-Philibert de Coune.

**g. LEEUWERIK-
SPIEGEL**

Dit houten object met kleine spiegeltjes is in feite een valstrik die door jagers wordt gebruikt. Het object wordt vastgemaakt op een as en in de grond gespietst (bij leeuwerikspiegels met draad) en pivoteert om, dankzij de schittering van de spiegels, de vogels te lokken ; de jagers kunnen de vogels makkelijk vangen met een net of hen doodschieten. In de figuurlijke betekenis betekent de Franse uitdrukking "miroir aux alouettes" een lokaas, een illusie.

**h. BORD MET DE AFBEELDING
VAN EEN SCHOEN**

Dit bord daterend van 1764 wees de voorbijgangers op het huis "La Bien Chaussée" gelegen in de Neuverue (nu de rue Neuve). Vandaag zijn er nog enkele voorbeelden van deze reclameborden aanwezig in het stadscentrum: "Au Pot d'Or", "A la Main d'Or" (rue des Fouarges), "A l'Arbre d'Or" (hoek rue Griange met de rue des Soeurs-Grises).

g.

f.

Het meubilair en de tentoongestelde objecten in deze ruimte waren kostbare elementen voor onze voorouders. De grote schouw is afkomstig uit het kasteel van Hollogne-aux-Pierres (deel van de gemeente Grâce-Hollogne). Centraal op de dwarsbalk van de verfijnde schouwmantel staat het perroen van Luik samen met de letters "LG" en het jaartal 1621. Aan beide zijden zijn er cherubijnen en fruit afgebeeld. De poten zijn bijzonder fijn gehouwen en tonen onder meer de afbeelding van de huisheer en zijn echtgenote. Een ambachtelijke heugeldrager waar drie tandheugels aan ophangen met iedere een beugel in de vorm van een vogel, tonen het jaartal van fabricage (1782). Een Haspengouwse eiken bedstede (18de eeuw) afkomstig van Villers-le-Bouillet, bevindt zich in de hoek van de woonkamer. Dit soort meubel bevond zich vroeger meestal tegen de muur van de keuken waar de haard zich bevond : zo kon men in bed genieten van de warmte van de haard.

- Verwarmingselementen
- Bruidskroon en boeket
- Genagelde koffiemolen

a. VERWARMINGSELEMENTEN

Deze verwarmingselementen in messing of in koper zijn voorzien van een steel om deze in een bed te leggen waar de kolen het bed opwarmen. De warme lucht werd verspreid via kleine openingen in de deksels.

b. BRUIDSKROON EN BOEKET

De bruid bewaarde haar kroon en bruidsboeket van sinaasappelbloesem (symbool van de maagdelijkheid en het huwelijk) onder een glazen stolp; deze bloemen werden vervaardigd met behulp van witte was. Het boeket ligt op een klein bankje gemaakt uit ijzerdraad en goudpapier en bedekt met fluweel. De twee rechthoekige spiegels hebben een afwerende functie (het weggagen van de slechte geesten).

c. GENAGELDE KOFFIEMOLEN

Deze koffiemolen dateert uit het einde van de 18de of begin 19de eeuw en bestaat uit fijne messingblaadjes vastgemaakt op een houten kern met tal van nageltjes waarvan de gouden koppen een oneffen indruk nalaten.

DE KINDER- HOEK

Een selectie objecten geeft een beeld van het dagelijks leven en de school- en speeltijd van de kinderen van toen.

- Schooldoos
- Magische kinderlamp
- Babyflessen

DE KINDER- HOEK

a. SCHOOL- DOOS

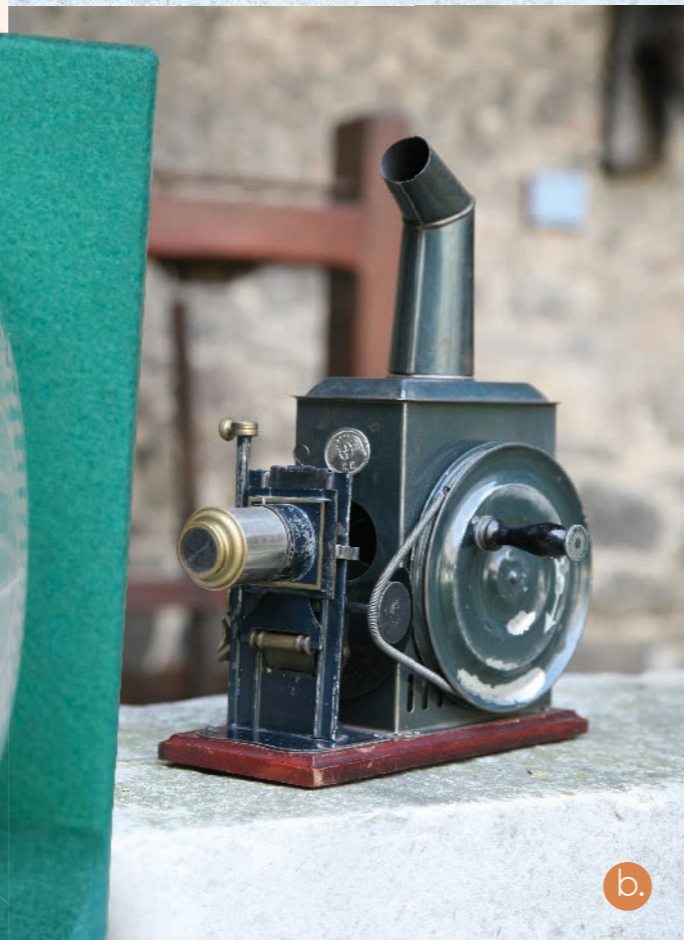
Op het schuifdeksel van deze houten schooldoos staat het jaartal 1794 en drie letters (een verwijzing naar de eigenaar?). Deze voorloper van de boekentas wordt in Wallonië ook wel "casse di scoli" genoemd.

b. MAGISCHE KINDERLAMP

Deze lamp ontworpen in de 17de eeuw is een van de voorlopers van de cinematografie uitgevonden door de gebroeders Lumière in 1895. Met dit toestel worden afbeeldingen geschilderd op glazen plaatjes geprojecteerd op een scherm; de onderwerpen zijn divers en gevarieerd: het dagelijks leven, de politiek, religie, erotiek, verschrikking... Bij projecties met een publiek is vaak een verteller aanwezig die de beelden becommentarieert.

c. BABYFLESSEN

Deze glazen babyflessen dateren uit de 18de en 19de eeuw. De oudste is versierd met fijn gegraveerde bloemen, bladeren en vogels; de fopspeen bevond zich aan de enige opening die ook werd gebruikt voor het vullen. De recentste babyfles geeft een zijwaartse opening voor het vullen en eveneens een glazen fopspeen.

DE KEUKEN- ZAAL

Het bereiden van boter, naaiwerken, het linnen onderhouden, het zijn enkele taken die herinneren aan het dagelijks leven van onze voorouders.

- Karnmolens met verticale karnstok
- Manuele wasmachine **b.**
- Naaimachine
- Marmousets
- Stapkar

a. KARNMOLENS MET VERTICALE KARNSTOK

Deze vaten, waaronder een houten vat omringd met ijzeren stroken, twee in bruine gres en een vierde in grijze gres uit La Roche-en-Ardenne, tonen, met uitzondering van een ervan, van de steel van die aan het andere van een horizontale stok, die van boven wordt bewogen, er boter van te bereiden. Het afneembare deksel kreeg en de centrale De karmolen in afgeknotte kegel mogelijks in de dennen gebruikt midden van de van de karmolen is toe te schrijven van kobalt.

De karmolen in afgeknotte kegel mogelijks in de dennen gebruikt midden van de van de karmolen is toe te schrijven van kobalt.

a.

b.

c.

b. MANUELE WASMACHINE

Deze machine dateert uit het begin van de 20ste eeuw en via de trilling van het vat kon het linnen op energieke wijze worden gewassen.

c. NAAIMACHINE

De eerste naaimachine met twee draden zag het licht in 1846 en de uitvinding ervan is toe te schrijven aan de Amerikaan Elias Howe (Spencer, 1819-New York, 1867). Deze machine dateert hoogstwaarschijnlijk uit de eerste helft van de 20ste eeuw en werd vervaardigd door de onderneming La Hutoise.

d.

d. MARMOUSETS

Deze marmousets, een toepassing die hoogstwaarschijnlijk terug gaat tot de 19de eeuw en in dit geval versierd zijn met het borstbeeld van Napoleon I, zijn gietijzeren haardijzers met elk aan een uiteinde een menselijk hoofd of borstbeeld. Ze werden loodrecht opgesteld aan het einde van de haard om de houtblokken erop te plaatsen. Het monogram van Petit Caporal "N" is zichtbaar op de twee houders.

e. STAPKAR

Deze kar, bestaande uit twee rechthoekige houten kaders die horizontaal en op poten worden opgesteld, diende om kinderen te leren stappen zonder dat er een risico was op valpartijen. In een vierkanten verschuifbaar deel met een grote ronde opening kon het kind zijn eerste stappen zetten om de wereld te verkennen.

e.

DE EET- ZAAL

Twee tweedelige buffetten met glaswerk, een commode, een console, een staande klok en een canapé en piano brengen de sfeer van een burger eetkamer uit de 19de eeuw terug.

c.

- Borstbeeld van de generaal Claude Jacques Lecourbe
- Piano
- Borstbeeld van Joseph Lebeau

a.

a. BORSTBEELD VAN DE GENERAAL CLAUDE JACQUES LECOUBE

Dit borstbeeld in geschilderd gips en gemaakt door Henri-Joseph Rutxhiel (Lierneux, 1775-Parijs, 1837), een beeldhouwer die faam heeft verworven in Parijs, stelt Claude Jacques Lecourbe (Besançon, 1759-Belfort, 1815) voor, een generaal van de brigade die onder meer actief was in de Slag bij Fleurus op 26 juni 1794 die door de Fransen werd gewonnen onder het bevel van Jean-Baptiste Jourdan en dit tegen de Oostenrijkers en hun geallieerden. In juli bracht Lecourbe zijn hoofdkwartier, onder de naam van de afgevaardigde van het Franse departement Bas-Rhin Claude Hilaire Laurent (Maillefont-Charette, 1741-Straatsburg, 1801), onder in de abdij van Neufmoustier.

b. PIANO

Deze rechtse piano, vervaardigd door de pianomakers Mossoux & Fils die in Hoei verbleven, dateert ongetwijfeld van het einde van de 19de eeuw of begin 20ste eeuw. Een antiek medaillon versiert de instrumentendoos.

b.

c. BORSTBEELD VAN JOSEPH LEBEAU

Dit borstbeeld in zwart geschilderd gips is van de hand van de beeldhouwer Guillaume Geefs (Borghout, 1805-Schaarbeek, 1883) en stelt Joseph Lebeau voor die op 3 januari 1794 werd geboren in een woning op de Grote Markt. Hij is doctor in de Rechten aan de Universiteit van Luik en wordt in 1830 advocaat-generaal in deze zelfde stad waarna hij zich richt op een rijk gevulde politieke carrière. Hij is vrij liberaal en schopt het al snel tot parlamentslid, minister (van Rechten, Buitenlandse Zaken) en tot gouverneur (van de provincie Namen). Van 18/04/1840 tot 13/04/1841 is hij kabinetschef (een functie die vandaag overeenstemt met deze van Premier) van de eerste homogene liberale regering. Hij sterft in zijn geboortestad op 19 maart 1865.

Guillaume Geefs is tevens de auteur van het standbeeld van Joseph Lebeau dat centraal is opgesteld op de rotonde nabij het Cultureel Centrum van Hoei ; dit bronzen beeld werd opgericht na een openbare aanbidding en ingehuldigd in 1869.

ZAAL

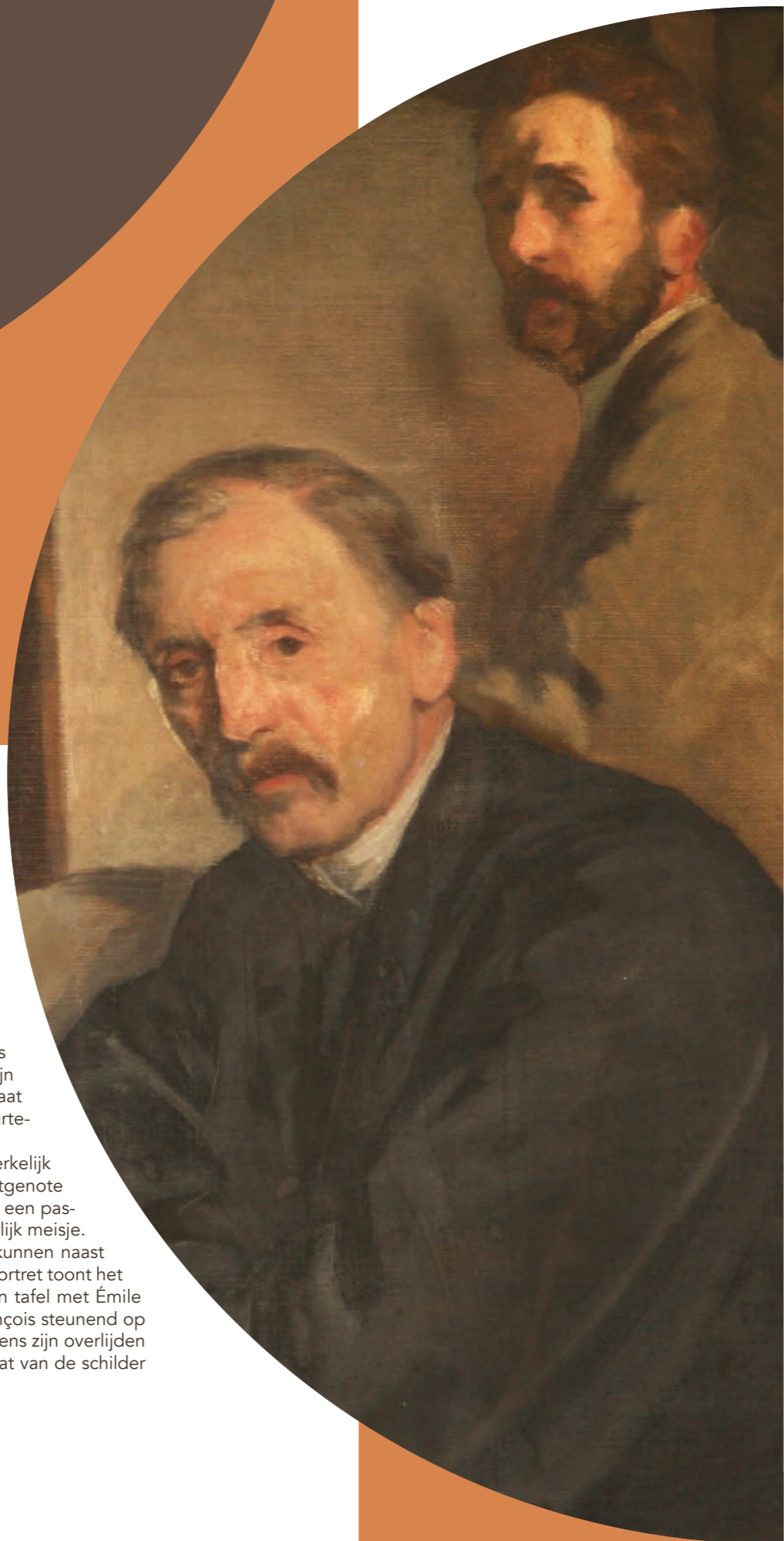
ÉMILE DELPÉRÉE

Deze kleine ruimte aan het einde van de rondleiding is gewijd aan drie dichters uit Hoei met in de hoofdrol Émile Delpérée naar wie deze zaal werd vernoemd.

Schilder, aquarelschilder en pastelschilder **Émile Delpérée** (Hoei, 1850-Esneux, 1896) met als geboortenaam Daxhelet, draagt de naam van zijn adoptieouders, een patroniem waarmee hij zijn werken signeert als blijk van zijn erkenning voor hen. Hij studeerde aan de Luikse Academie voor Schone Kunsten en kreeg er onder meer les van Charles Soubre (Luik, 1821-Luik, 1895) die later zijn schoonvader zou worden. Zijn voorkeur gaat uit naar landschappen, historische gebeurtenissen en portretten.

Een olieverf op doek toont ons een opmerkelijk vooraanzicht van de vader van zijn echtgenote Eugénie en op de muur ertegenover toont een pastelschilderij het borstbeeld van een bekoorlijk meisje. Drie andere werken van deze kunstenaar kunnen naast elkaar worden geplaatst: een drievoudig portret toont het ouderlijke paar, François en Joséphine, aan tafel met Émile bij zijn schildersezel, een portret toont François steunend op een wandelstok en een zelfportret dat wegens zijn overlijden niet afgewerkt is toont ons het mooie gelaat van de schilder met baard.

- **Émile Delpérée**
- **Isidore Lecrenier**
- **Victor Thise**

Émile Delpérée (Hoei, 1850-Esneux, 1896), « Émile, François en Joséphine Delpérée », ongedateerd.

Isidore Lecrenier (Hoei, 1823-Luik, 1889), « Portret van Léopold Godin », 185(?).

Isidore Lecrenier (Hoei, 1823-Luik, 1889) is op zijn beurt de auteur van twee portretten, enerzijds van Léopold Godin (Hoei, 1802-Hoei, 1867), lid van de bekende papiermakersfamilie in Hoei en doctor in de Geneeskunde aan de Universiteit van Luik, en anderzijds, van een zekere kanunnik D. Thomasse. De schilder is vooral bekend om zijn portretten en religieuze composities.

Victor Thise (Hoei, 1888-Luik, 1967), « Zelfportret », ongedateerd.

Victor Thise (Hoei, 1888-Luik, 1967) laat ons een klein zelfportret na waarop hij afgebeeld staat met hoed, bril en een pijp.

STAD HOEI

STADS- MUSEUM

Stadsmuseum, rue Vankeerberghen, 20
4500 Hoi - Tel. : 085/23 24 35 - musee@huy.be

    www.huy.be
www.musees.huy.be

musée communal

Musées de Huy

